

N. Murat Ersavcı¹

Ekonomik ve Siyasi Politikalar Merkezi Direktörü

SAHA DİPLOMASİSİ ANILARI - V: OMAN (UMMAN) (1998-2001)

İSTATİSTİKİ BİLGİLER:

Başkent: Muskat, **Nüfus:** 2,5 milyon (1998), 4,5 milyon – (2018), **Fert Başına Gelir:** 14500 dolar (1997), 41680 dolar PPP -(2018)

Oman (Umman) Sultanlığı, önemli jeo-stratejik konumu, petrol ve doğal gaz geliri, istikrarlı iç düzeni ve müteveffa Sultan Qaboos'un (Arapça "Işık" anlamında) uluslararası ilişkilere akılcı ve dengeli yaklaşımı sayesinde saygın ve prestijli bir ülke. Sultan, önde gelen birçok ülkenin liderleri ile yakın ilişkiler tesis etmiş, görüşleri dikkate alınan bir lider. Batı eğitilmiş, geleneklere saygılı, ancak reformist bir lider.

Ülke, Orta Doğu ve Körfez bölgesinin, İsrail de dahil önemli aktörleri ile sürekli temas halinde. (1990'lı yıllarda, o dönemdeki Körfez Arap ülkelerinin katı tutumlarından farklı olarak, "Deniz Suyu Arındırma Merkezinde" bir İsrail Büyükelçisi görevli idi.)

Oman'ın, İran, Pakistan ve Hindistan ile de yoğun ilişkileri var. (O dönemde ABD Başkanı Bill Clinton tarafından ziyaret edilen yegâne Körfez ülkesiydi.) Ülkenin Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) kabul edilmesi, Hint Okyanusuna Kıyıdaş Ülkeler (IORARC) Ekonomik Örgütü Kurucu Üyeleri arasında bulunması, ülkenin kendi durumunun üstünde bir ilişkiler ağı içinde olduğunun bir göstergesi. Ancak burada önemli bir İngiliz-Amerikan etkinliği olduğunun da vurgulanması gerekir.

İlk izlenimler:

İrlanda'dan, Aralık ayının karanlık, yağmurlu ve soğuk bir sabahı, sonuçların geç açıklanması nedeni ile Dublin Üniversitesinin ünlü Trinity College' na son anda kaydı yapılabilen oğlumuz Derin'i arkada bırakarak yola çıkmıştık. Bu oğlumuzdan ilk ayrılışımız, üzülmemek elde değil!

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1408/N.+Murat+Ersavci>

Dublin-Londra-Amsterdam üzerinden yaklaşık 9 saatlik bir uçuş sonucu sabah saatlerinde Muskat'a vardık. Uçak merdivenlerinden inerken ilk hissettiğim duygu; herhalde civarda bir yerde yangın olmalı... Yoksa bu alev gibi sıcak hava mümkün mü? Aralık ayında 40 küsur derece hava sıcaklığını hemen algılayamıyor insan.

Protokol yetkilisi tarafından gayet nazik ve özenli bir karşılamadan sonra, Büyükelçiliğimiz Başkatipli Ufuk Gökçen ile (sonradan İslam Konferansı Örgütünün BM New York Ofisinde Büyükelçi) kente doğru yol alırken manzara şaşırtıcı. Çöl iklimine rağmen, yüksek teknoloji uygulanarak sulanan rengârenk çiçekler, ağaçlar, yemyeşil bitkilerle bezenmiş bir güzergâhı izliyoruz. Yol boyunca hemen her şeyin mimari ve estetik açıdan uyumlu olması ilk göze çarpan özellikler arasında. Diğer Körfez ülkelerinde rastlanan "Las Vegas" stili binalar burada yok. Bazı kentlerden bildiğimiz çirkin betonlaşma da yok.

Muskat; son derece güzel ve normlara uygun inşa edilmiş Operası, kadın müzisyenlerin de yer aldığı Senfoni Orkestrası ve Müzeleri olan, tarihi eserlerin özenle korunduğu, adeta bir masal ülkesinin Başkenti. Sıcağa aldırılmazsanız, bu nasıl güzel bir kent diye düşünmemek elde değil.

Dışişleri Bakanına ilk ziyaret:

Muskat'a varışımız Ramazan ayına rastlamıştı. Genelde Arap ülkelerinde görüldüğü şekilde, tüm devlet daireleri (zaten normal mesai saatleri 10.00-14.30 arası olduğundan) iyice tatil havasındaydı. Buna rağmen, Türkiye'ye verdikleri önemin bir işareti olarak, Güven Mektubumun örneğini ertesi gün Dışişleri Bakanı Yusuf Al-Alawi'ye takdim ettim. (Yusuf Al-Alawi müteveffa Sultan Qaboos'un çok güvendiği yakın bir dostu olarak 1997-2020 yılları arasında 23 yıl Dışişleri Bakanlığı yapmış, Oman'ın uluslararası saygınlığının artmasında önemli rol oynamıştır.) Esasen kendisi de diplomat kökenli olan Bakan son derece yakın davrandı ve hemen o akşam evindeki İftar yemeğine de davet etti. (Uzun bir süredir öngörülen, ancak çeşitli nedenler ile gerçekleşemeyen Dışişleri Bakanımızın Muskat'a ziyaretini o akşam planladık.) Bakan Alawi ile görev yaptığım üç yıl boyunca çok çeşitli vesileler ile görüştük. Her zaman nazik davranarak, yardımcı oldu.

Bir Anekdote: *Dışişleri Bakanı ile görüşmem esnasında, o sırada Dışişleri Genel Sekreteri görevini yürüten Sultanın kuzeni Prens Haitham bin Tariq Al-Said'de sohbetimize katıldı. İlk tanıştığımız günden beri - şimdi Oman Sultanı olan - Sayyid Haitham bin Tariq Al-Said ile olan dostluğumuz devam etti. Gerek görevli olarak Türkiye'deki toplantılara katıldığı sırada veya özel ziyaretlerinde en azından telefon ile görüştük. Oman Sultanlığının Fahri Başkonsolosu olan işadamı Dr. Kenan Magripli'nin de yeni Sultan ile yakın dostluğunu sürdürdüğünü belirtmeliyim. İzmir'in EXPO adaylığı vesilesi ile Oman'ın desteğini almak üzere Dr. Magripli ile birlikte 2013 yılında Muskat'a gittiğimizde, o sırada Kültür Bakanı olan Sayyid Haitham Al-Said ile tekrar bir araya gelmiştik. Bu vesile ile Muskat sahilinde kum üzerinde Prens Haitham arkadaşları ile futbol maçı yaparken, hakemlik yaptığım günleri anımsadık.*

Güven Mektubu Takdimi:

Güven mektubumu, araya Ramazan ayının girmesinden dolayı, birkaç hafta sonra Sultan Qaboos'a takdim edebildim. Tören, İhtiram Kıtasının teftişi, İstiklal Marşımızın kusursuz icrası ve bayrağımızın göndere çekilmesi ile yapıldı. (Sonradan öğrendiğime göre, törenin icrasında Osmanlılarda yabancı elçilerin Padişaha takdimi programından esinlenmişler).

Kabulde, yaptığımız başvuru bağlamında eşim Zeynep de bulundu ve Sultana takdim edilen ilk eş oldu. (Benden sonra Güven mektuplarını sunan ABD ve İtalya Büyükelçileri de aynı uygulamadan yararlandılar.)

Resmi töreni takiben mutat sohbet sırasında Sultan Qaboos, o dönemdeki Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel'in bir süre önce ülkesine yaptığı ziyarete değinerek, kendisini izlediğini ve takdir ettiğini söyledi. Türkiye'nin, Batı ülkeleri ile yakın ilişkiler içinde olmasının çok yararlı olduğunu düşündüğünü ifade etti, Sultan, dünyada İslam dinine mensup çok sayıda ülke bulunduğunu, ancak hiçbirinin, Türkiye gibi Avrupa Birliğine aday olmadığını ve diğer önemli Batılı kurumlar içinde yer almadığını, işte bu nedenle ülkemize özel bir önem verdiğini vurguladı. Sultan, "Ülkenizin kurucusu Atatürk'ün yaptığı reformları takdir ederek inceledim. Siz, Batı dünyası içinde biz Müslümanların gözü ve kulağınız, demokrasiniz ve laik yönetiminiz, birçok Müslüman ülke için izlenmesi gereken ancak erişilmesi güç hedeflerdir" sözlerini hala anımsarım. (Şimdilerde Araplarla ilişkilerde gelinen noktaya üzülmemek elde değil.)

Resmi konular dışında, Muskat'ı çok bakımlı ve güzel bulduğumdan söz ettiğimde ise, Sultan Qaboos, çevre sorunlarına çok önem verdiğini, bunlardan özellikle "görüntü kirliliğine" (vision pollution) ve "gürültü kirliliğine" tahammül edemediğini, bu nedenle Muskat Belediyesinin çalışmalarını yakinen izlediğini söylemişti.

Bir Anekdote: *Bir başka vesile ile Sultan'a yaptığım bir ziyarette kendisinin zarif yapılar inşasına verdiği önem muvacehesinde, rahmetli annesi için yaptırmakta olduğu camiden söz ettim. (Oman makamları tarafından Büyükelçiliğimize yapılan girişim neticesinde, Selimiye Camisinin çizimleri Büyükelçi rahmetli Erdal Tümer tarafından ülkemizden talep edilmiş, onun ayrılmasından sonra gelen belgeleri ilgililere iletmiştik.) Sultan, Müslüman ülkelerdeki değişik cami uygulamalarının örneklerini, elbette daha küçük ölçekli olarak başkentte yaptırdığını, ezanı ise hoparlörsüz olarak dinlemekten hoşlandığını söyledi. Selimiye Camisinin çizimleri için teşekkür ederek, caminin açılışına beklediğini kaydetti.*

Ben de fırsattan istifade, sözü diplomatik sitede büyükelçilikler için tahsis edilen arsalarla getirerek, Türkiye'ye verdiği önemi bildiğimi ve onur duyduğumu, bu vesile ile bize sahilden uzakta arka bölgede tahsis edilen Büyükelçilik arazinin mümkünse daha önde ve deniz kenarında bir yer ile değiştirilmesini rica ettim.

Nitekim ziyaretimden dört- beş gün sonra Dışişleri Bakanlığında telefon edilerek Türkiye'ye tahsis edilen arazinin konumunun değiştirildiğini, Hint Okyanusu sahilinde İngiltere ve Hindistan Büyükelçilikleri arazisi arasında kalan ve önce Diplomatik Kulüp için öngörülen arazinin, sembolik bir ücret ile - 1 ABD doları karşılığı - ülkemize tahsis edileceği bildirildi. Gidip gördüğüm arazi gerçekten çok güzeldi. Hemen tapusunu aldık. Ancak gerekli ödenek sağlanamadığı için maalesef bugüne kadar Büyükelçilik binamız yaptırılmadı. Faaliyetlerimiz halen kiralık binada sürdürülmekte.

Siyasi İlişkiler:

Umman'ın Osmanlılarla ilişkileri 16. yüzyıla dayanmakta. Osmanlı donanması, Portekiz kalyonlarının Muskat kalesine saldırıları ve bir süre ele geçirmeleri üzerine, Umman güçlerine yardım ve destek sağlamış. Nitekim 1552'de Piri Reis, Muskat ve Al Jalali Kalesi'nin Portekiz işgalinden kurtarılmasında önemli rol oynamış. Bunu unutmayan Umman 1775'te Basra Körfezi'nin İran tarafından işgali sırasında da donanması ile Osmanlı İmparatorluğu'nun yardımına koşmuş. (Hep düşünürüm, diğer Arap ülkelerinin aksine ülkemiz ile çok iyi

ilişkilerinin altında, acaba tarihte hiç Osmanlı hâkimiyetine girmemelerinin bir etkisi var mıydı?)

Göreve başlamamdan kısa bir süre sonra o dönemde Oman Dışişleri Genel Sekreteri olan (Devlet Bakanı) Prens Haitham Al Said (şimdiki Oman Sultanı) Türkiye'yi ziyaret etti. (Mayıs 1999). Bir ilk olarak, Dışişleri Bakanlıkları arasında Siyasi Danışma Mekanizmasını oluşturan bir protokol imzaladık. Bu tarihten itibaren Oman, başta Hint Okyanusu Kıyıdaş Ülkeler Örgütü (IORARC) olmak üzere, uluslararası kuruluşlarda bize yardımcı olmaya başladı. Hatta Arap Liginin o dönemdeki olumsuz kararına rağmen, İKÖ Genel Sekreter Adayımız Büyükelçi (sonradan Dışişleri Bakanı) Yaşar Yakış'ı sonuna kadar desteklediler.

Bilahare, daha önce Bakan Alawi ile vardığımız mutabakata uygun olarak, dönemin Dışişleri Bakanı İsmail Cem tarafından Muskat'a ilk kez (Kasım 2000) resmi bir ziyaret yapıldı. Oman'ın önem verdiğimiz konulardaki desteğinin arttığı ve örneğin, karşılıklı olarak resmi pasaportlarda vize muafiyetinin tanındığı bir dönem yaşadık. (Oman'ın KKTC'nin Muskat'da bir Ticaret Ofisi açması yolundaki müzahir tutumu ise, maalesef Ankara'dan o sırada, Yunanistan ile olan dengeler nedeniyle - destek alamadığımızdan yaşama geçirilemedi). Bakan Alawi'nin (Temmuz 2001) karşı ziyareti ile de Oman KKTC'nin o dönemdeki Federasyon tezini ve İKÖ içinde resmi ismi ile tanınmasına destek verdi. Bu konuda Körfez Ülkeleri İşbirliği Konseyinde (KİK) karar aldırarak kalmayıp, BM Genel Kurulu marjında Dışişleri Bakanı Alawi, KKTC Dışişleri ve Savunma Bakanı ile bir toplantıda bir araya geldi.

Askeri/Güvenlik Alanında Gelişmeler:

İlişkilerimizin askeri boyutunun hem stratejik, hem de ekonomik boyutu olduğundan hareketle savunma sanayi ürünlerimizin, İngiltere'nin hâkimiyeti altındaki ülke pazarına girmesi, öncelikli hedeflerimizdendi.

Dönemin Milli Savunma Bakanı Çakmakoğlu ve beraberindeki kalabalık bir heyetin Muskat'ı ziyaret etmeleri ile savunma sanayi ürünlerimizin pazarlanması konusunda çeşitli bağlantılar kurduk. Oman'dan da ülkemize Genel Kurmay Başkanı düzeyinde yapılan bir karşı ziyaret ile "Askeri İşbirliği Mutabakat Muhtırası" imzalandı. Oman Silahlı Kuvvetler mensuplarından bir grup ilk kez yabancı bir ülkede yapılan tatbikata (Deniz Kurdu) katıldılar.

Oman Silahlı Kuvvetleri ile İngiltere Silahlı Kuvvetleri arasındaki düzenlenen "Hızlı Kılıç" tatbikatına Genelkurmay Başkanlığımızı temsilen bir Tuğamiralimiz başkanlığında bir askeri heyet ile katılmamız ise çok olumlu izlenimler bıraktı. Ziyaret basında geniş yer buldu. Ayrıca Oman Hava Kuvvetleri mensubu F-16 pilotlarının ülkemizde eğitim görmeleri için de bir işbirliği başlattık. Askeri makamlar arasında işbirliğini arttırmak ve bu bağlamda savunma sanayi ürünlerimizin pazarlanması için Muskat Büyükelçiliğimizde bir Askeri Ataşelik tesisi için ilgili makamlar nezdinde başlattığım girişimleri ise, "kadro yetersizliği" nedeniyle sonuçlandıramadık. Ancak önerim doğrultusunda donanmamıza mensup bir firkateyn' in Muskat limanına ziyareti ise son derece müspet bir etki bıraktı ve Körfez Bölgesine yönelik güç projeksiyonumuza katkıda bulundu. (Gemi ziyaretleri daha sonraki yıllarda da gerçekleşti.)

Bir Anekdote: Uzun uğraşlar sonucu o sırada Türkiye-ABD ortaklığı ile üretilen (halen İngiltere ile ortak) FNSS NUROL zırhlı araçlarının, Oman silahlı kuvvetlerine satışı için ilke mutabakatına varıldı. (Bu konuda o dönemdeki ABD Büyükelçisini John Craig'i de devreye sokmuştuk.) Ancak sözleşmenin imzalanmasından bir gün önce, İngiltere Hükümeti Prens Charles'ı "bir nezaket ziyareti" amacı ile Muskat'a gönderdi. İngiliz Askeri Akademisi

“Sandhurst” mezunu olan ve İngiltere’nin aktif desteği ile 1973 yılında tahta geçen Sultan Qaboos tarafından Prens Charles onuruna düzenlenen bir davete, adeta “durumu gör dercesine” bende davet edilmişim. Prens Charles sohbet sırasında sözü hemen hemen 1999 İzmit depremine getirerek, büyük üzüntü duyduğunu ve İngiltere’nin yardıma hazır olduğunu vurguladı. Sanki bu acı olaya odaklanmamı ve zırhlı araçlar konusunu arka plana attırmak istemişti. Kaldı ki aynı davette Oman Silahlı Kuvvetler üniformalı bir İngiliz Korgeneral ile tanışınca da İngiltere’nin ne denli etkin olduğunu bir kez daha gördük. Sonuç; zırhlı araçlar İngiltere’den satın alındı. Üstelik uzun süredir atıl olan bir tesisin yeniden faaliyete geçirilmesi ile. Ancak Oman ile askeri ilişkilerin geliştirilmesi ve savunma sanayi ürünlerimizin dışsatımı konusundaki çabalarım ayrıldıktan sonra da devam etti ve ilerideki yıllarda sonuç verdi. Kalite üstünlüğü ile FNSS -NUROL- Oman’a zırhlı araç satımını gerçekleştirdi.

Dönem sırasında bir diğer önemli gelişme iki ülke Polis ve İstihbarat teşkilatları arasında işbirliği yapılması ve karşılıklı ziyaretlerin gerçekleşmesi oldu. (Dönemin MİT Müsteşarı Şenkal Atasagun Muskat’ı ziyaret etti.)

Ekonomik ve Ticari alandaki gelişmeler:

Bu alandaki en olumlu gelişme, çeşitli girişimlerimizin olumlu sonuçlanması ile Türk müteahhitlik firmalarının Oman’da ilk kez büyük çaplı ihaleler kazanmaları oldu. Bunlar arasında, zamanın Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler’in de temel atma törenine katıldığı IDC firmasının 75 milyon dolar tutarında bir haddehane yapımını üstlenmesi, STFA’nın 60 milyon dolarlık bir liman inşaatı ile ERKO firmasının 50 milyon dolarlık su boru hatları yapımını üstlenmeleri sayılabilir. (Daha sonraki yıllarda 1 milyar doları aşan Muskat Hava Limanı ihalesinin bir bölümünün yapılmasını da TAV firmamız kazanmıştı.)

Bir Anekdote: Göreceli olarak büyük çaplı ihalelerin güvenilir firmalarımızca kazanılması, ihale şartnamelerinin genellikle İngiliz standartlarına uygun olarak hazırlanması nedeni ile oldukça zordu. Bunu aşmanın yolları arasında ilgililer ile kurduğumuz kişisel dostlukların yanı sıra, 9.cu Cumhurbaşkanımız rahmetli Süleyman Demirel ile yaptığım telefon görüşmeleri bağlamında sağladığı destek zikredilebilir. Demirel’in önerimiz doğrultusunda Sultan’a veya Başbakan Sayyid Fahd bin Mahmoud Al-Said’ e hitaben yazdığı firmalarımızı tanıtıcı ve tavsiye niteliğindeki mektupların, bazı ihalelerin kazanılması teşebbüslerimde ciddi yarar sağladı. Bu sayede en üst düzeyde yaptığımız girişimlerin sık, sık basında yer alması ise diğer Büyükelçiler arasında, “Türkiye ile Oman’ın birbirlerine giderek yakınlaşıyorlar” diye konu oldu. Kaldı ki Sultan’ın kuzeni, aileden bir diğer Prens olan yakın bir dostluğum onun İstanbul Kabataş Lisesi mezunu olup, mükemmel Türkçe konuşması ve eşinin Türk oluşu, özellikle İngilizlerin dikkatini çekmekteydi.

Ticaret hacminin düşük düzeyde kalmasının önünü açmak ve ihracatımızı arttırmak üzere, çeşitli nedenlerle atıl kalan Karma Ekonomik Komisyonların yeniden harekete geçirilmesi yararlı oldu. Dönemin Devlet Bakanı Keçeciler ile Devlet Bakanı (Sultan’ın kuzeni) Prens Sayyid Assad Al-Said başkanlığında toplantılar yapıldı. İş adamlarının karşılıklı ziyaretler ve fuarlara katıldılar. Ticareti desteklemek amacı ile iş adamlarımız için AB ülkelerine tanınan vize kolaylıklarının aynı sağlandı. Türkiye’den ithal edilecek yaş meyve ve sebzeler için sıfır gümrük esasının uygulanması başlatıldı. Ayrıca “Tarım ve Balıkçılık İşbirliği Protokolü” imzalandı.

Bir Anekdote: Hint Okyanusu kıyısındaki konumu ve tarihten gelen denizcilik geleneği ile kıyı kesimindeki Omanlılar denizle adeta iç içe bir yaşam sürdürürler. (Kaptan Sinbad'ın torunları olarak da bilinirler). Denizleri balıkçılık bakımından çok zengin olup, örneğin Japonya ve Kore gibi ülkelere, büyük fabrika gemileri kullanılarak, münhasır ekonomik bölgelerinde avlanma kolaylıkları sağlamışlardır. O dönemde İstanbul'da balıkçılık yapan bir grup "Reis" büyük bir konserve balık firmamızın desteği ile Oman sularında Tuna vb. balık avlamak için benimle temas kurarak, Muskat'a geldiler. Balıkçılık İşbirliği Protokolü çerçevesinde görüşmeler yaptığımız görüşmelerin olumlu geçtiği bir sırada, Oman'lı muhatabımız kıyıda 5 mil uzaklıkta avlanma izni verebileceklerini vurgulayarak, nasıl bir yöntemin öngörüldüğünü sordu. Bizimkiler, teknelerinin fazla açılmaya müsait olmadığını, daha çok kıyılara yakın alanlarda trol usulü avlanmayı düşündüklerini söyleyince, görüşme, çevre ile ilgili kuralları ciddiyetle uygulayan Oman tarafının teklifin değerlendirileceği ifadesi ile sonlandırıldı. (Ülkemizde bu yöntemin artık uygulanmadığı ümidi ile!)

THY'nın Muskat'a uçuşu konusunda başlattığımız girişimler, o dönemde Hava Yollarımızın uçak tahsisindeki sıkıntıları nedeni ile gerçekleşemedi ise de, en azından "Oman Air" ve Gulf Air ile "code sharing" mutabakatları için görüşmeler yapıldı ve uçuşlar başladı. Bu daha önce görev yaptığım İrlanda'dan (Dublin) sonra, Muskat THY için yeni bir destinasyon oldu.

Kültürel İşbirliği, Tanıtım ve Basın alanında gelişmeler:

Kültürel alanda gelişme sağlamanın bir yolu olarak bir Mutabakat Muhtırası imzaladık. Uluslararası Muskat Festivaline Türkiye'den Folklor Ekipleri ile katıldık, büyük otellerde "Türk Yemekleri Tanıtım" haftaları düzenledik. Karşılıklı olarak sergiler tertiplendi, eşim Zeynep Ersavcı tarafından Büyükelçiler Derneğinde Batı Grubu başkanı olarak düzenlenen konferans ve kermesler vasıtası ile Türkiye hakkında kamuoyunun aydınlatılması yoluna gidildi.

Bir Anekdote: Ülkemizde büyük bir acıya yol açan 17 Ağustos 1999 Gölcük depreminin yaralarının bir nebze sarılmasına katkıda bulunmak amacıyla eşim tarafından oluşturulan bir komite vasıtasıyla düzenlenen Kermes/Bağış kampanyasına başta Başbakan Sayyid Fahd Al Said'in eşi olmak üzere Bakanların ve ileri gelen işadamlarının eşleri katıldılar. Bu faaliyet sonucu toplanan oldukça yüklü bir meblağ Dışişleri Bakanlığı Eşleri Danışma Derneği (DMEDD) vasıtasıyla ilgililere iletildi.

Dönemin Kültür Bakanı İstemihan Talay'ın Muskat'ı ziyareti kültürel ilişkilerimize daha da ivme kazandırdı. Türk filmleri Oman Televizyonunda ve Sinema Festivallerinde gösterildi. Oman Haber Ajansı ve Anadolu Ajansı arasında bir Anlaşma imzalandı ve basın mensuplarının karşılıklı ziyaretleri gerçekleşti.

Bunun yanı sıra Oman Diploması Akademisi ile Askeri Komuta Kurmay Akademisinde verdiğim düzenli konferanslar vasıtasıyla, ülkede söz sahibi yöneticilere çeşitli uluslararası konulara yaklaşımımız hakkında ilk elden bilgi verebildik ve destek sağladık.

Diplomatik Yaşam:

Sonuçta Muskat küçük bir kent. Büyükelçilik sayısı 37 ülke ile sınırlı. (Günümüzde 56 Büyükelçilik mevcut.) İklim koşullarının güçlüğü diplomatik Misyon mensuplarının bir ölçüde dostluk ilişkileri içinde olmalarını kolaylaştırdığı gibi, herkes ülkelerinin çıkarlarını korumak için diğerlerinin ne yaptığını da yakından izleme fırsatı bulmakta. Davetlerde sık, sık bir araya geliniyor. Bu arada yetenekli Büyükelçilerin kimi piyano çalıyor, kimi golf dersleri veriyor, kimi

de Almanya Büyükelçisinin yaptığı gibi hemen her davetinde hobisi olan sihirbazlık gösterileri yapıyor. Benim medya ile yakın ilişkilerimin iyi olması ve hemen her girişimim hakkında basında haber olması ise dikkat çekiyor. Sonuçta tüm Büyükelçiler ve eşleri ülkelerinin Oman ile ilişkilerinin geliştirilmesine çaba harcamaktalar.

Oman'a ve Sultan Qaboos'a veda:

Üç yıl bir görev süresinden sonra bu güzel ve ilginç ülkeden ayrılma zamanı gelmişti. Mutat olduğu üzere Sultan Qaboos'a veda etmek üzere saray protokolü nezdinde girişimde bulduk. Sultanın ülkenin iç kısımlarındaki çöl bölgesinde yerleşik Bedevi aşiretlerinin sorunlarını dinlemek üzere kampta olduğu bilgisi geldi. Ancak beni ve eşimle birlikte kabul edeceği, helikopterle yaklaşık 1 saat uzaklıktaki kampa gidişimizde Dışişleri Bakanı Alawi ve yine Oman'dan ayrılmakta olan Japonya Büyükelçisinin de bizlere katılacağı da kaydedildi. Doğrusu çeşitli vesileler ile birlikte olabildiğim Sultan'ı, üstelik eşim ile birlikte son bir kez daha görebilecek olmaktan memnun oldum.

Bir Anekdote: *Bir saatlik bir helikopter uçuşu sonrası ülkenin iç kısmında çölün ortasında adeta bir çadır kent olarak adlandırılabilir bir bölgeye vardık. Son derece lüks ve zevkli döşenmiş bir çadırdaki bekleme odasına alındık Dışişleri Bakanı kısa bir süre sonra kabul edileceğimizi bildirdi. Bu arada hizmetkârlar çeşitli ikramlarda bulundular. Kısa bir süre denilen bekleme uzadı ve saatler geçmeye başladı. Bakan ile başlangıçta yaptığımız sohbet bitti. Japon Büyükelçisi ise "meditasyona" başladı. Dört saat sonra eşimin Bakan Alawi'ye hitaben, " herhalde "Fenafillah Mertebesine" ulaşacağız" sözlerini çok beğenen Bakan, kendi yaşam öyküsünü anlatmaya başladı. Sultan bizi nerede ise beş saat sonra kabul etti ve son derece zarif bir şekilde övücü sözler söyleyerek, beklediği için mahcubiyetini belirtti. Meğer işin arkasında yine İngiltere varmış. Prens Andrew'ın bir ziyaret için gelmiş ve ele aldıkları konular uzamış. Daha önce sözünü ettiğim gibi İngilizlerin Sultan ile ilişkileri çok yakındı.*

Bu vesile ile Muskat'da birlikte olduğumuz meslektaşlarımız Başkatip Ufuk Gökçen (sonradan Büyükelçi), İkinci Katip Özlem Kural (halen Uluslararası Göç Teşkilatında- IOM- Türkiye Temsilcisi), KİM (Konsolosluk İhtisas memuru) Semra Geyik ve KİM Turgay Geyik, çok becerikli ve enerji dolu Kavasımız rahmetli Kamber Gençtürk ve mahalli sekreterimiz Semra Gençtürk, Büyükelçi asistanı Emna Smadhi ile çok verimli çalıştık.

O dönemde Oman'daki Türk vatandaşı sayısı çok azdı. Ancak Sultan Qaboos Üniversitesinde görevli son derece saygın ve yetenekli akademisyenlerimiz ile Oman Petrol Şirketine görevli uzmanlarımız ülkemizin imajına çok olumlu katkılarda bulundular. Bu başarılı dostları ve eşlerini ismen anmak isterim. Recep - Ayşe Kazdal, Ahmet - Nermin İşeri, Mehmet - Sabahat Şimşek, Aylin Ord, Cengiz - Mine Erçil, Mehmet - Nazife Koca, Tayfun - Şule Babadağlı, Nuriz Mazruk.

Son olarak; Oman Sultanlığı aklımızdaki tipik bir Arap ülkesi değil. Doğu Afrika ile yaptıkları ticareti Hindistan'a, Çin'e taşıyan bir millet. Yüzyıllar boyunca deniz aşırı kültürlerle aşına olmaları, onları çölde yaşayan Bedevilerden ayıran en belirgin özellikleri. Ülkedeki çeşitli etnik gruplar da tarihi Muskat-Zanzibar İmparatorluğunu hatırlatacak bir yapıda. Araplar, Zanzibarlılar, Hintliler, Beluç Pakistanlılar ve geniş bir "expat" Batılılar kolonisi. Bu etnik yapının ülke yönetiminde dengeli bir dağılımla söz sahibi olmaları istikrara büyük katkıda bulunmakta. Omanlılar, kurucusu Nizvalı Jabir ibn Zayd olan, İslam'ın "İbadiyah" mezhebine

mensuplar. En belirgin özellikleri öteki din ve inançlara saygılı ve hoş görülü olmaları. Misafirperver, nazik ve candan Omanlı dostlarımızı hep hatırlayacağız.

Merkeze dönerken: Ankara'ya hareketimiz Kasım ayında gerçekleşti. Bakanlıktaki yeni görevim son derece ilginçti. ABD'de 11 Eylül 2001'de New York'ta "İkiz Kulelere" yapılan terör saldırısı sonrasında Batılı ve diğer Müslüman ülkeler arasında oluşan gergin havanın yumuşatılmasına yönelik diplomasi çalışmalarını yürütmem tebliğ edildi. Bu bağlamda, tarihte ilk kez Avrupa Birliği (AB) üye ülkeleri ile İslam Konferansı (İKO) üye ülkeleri arasında, Dışişleri Bakanları düzeyinde İstanbul'da yapılması planlanan toplantının koordinatörlüğünü üstlenecektim.